জীৱভূগোলৰ অর্থ আৰু পৰিসৰ

১. ভূমিকা

পৃথিৱীত বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ উদ্ভিদ, প্ৰাণী আৰু অণুজীৱ পোৱা যায়। কিন্তু এই জীৱসমূহ পৃথিৱীৰ সকলো অঞ্চলতে সমানে বিস্তৃত নহয়। জলবায়ু, উষ্ণতা, বৰষুণ, মাটি, পানী আৰু অন্যান্য প্ৰাকৃতিক কাৰকৰ পাৰ্থক্যৰ বাবে জীৱৰ বিতৰণো বেলেগ বেলেগ হয়। জীৱসমূহৰ বিতৰণ, সেই বিতৰণৰ কাৰণ আৰু পৰিৱেশৰ সৈতে সিহঁতৰ সম্পৰ্কৰ অধ্যয়নেই জীৱভূগোলৰ মূল বিষয়।

২. জীৱভূগোলৰ অর্থ আৰু সংজ্ঞা

জীৱভূগোল হৈছে ভূগোলৰ এনে এটা শাখা, য'ত জীৱমণ্ডলত থকা উদ্ভিদ, প্ৰাণী আৰু অন্যান্য জীৱৰ স্থানিক আৰু কালিক বিতৰণ, সেই বিতৰণৰ কাৰণ আৰু জীৱসমূহৰ পৰিৱেশৰ সৈতে থকা পাৰস্পৰিক সম্পৰ্ক অধ্যয়ন কৰা হয়।

- স্থানিক বিতৰণ: কোনো এটা অঞ্চলত জীৱসমূহ কেনেদৰে বিস্তৃত হৈ আছে।
- কালিক বিতৰণ: সময়ৰ লগে লগে জীৱৰ বিতৰণ কেনেদৰে সলনি হয়।

৩. জীৱভূগোলৰ প্ৰকৃতি

জীৱভূগোল কেৱল জীৱৰ বিতৰণ অধ্যয়ন কৰা বিষয় নহয়। ইয়াত বিতৰণৰ কাৰণ আৰু জীৱৰ পৰিৱেশৰ সৈতে থকা সম্পৰ্কও অধ্যয়ন কৰা হয়।

1. ভূগোল আৰু জীৱবিজ্ঞানৰ সংযোগ: জীৱভূগোলে ভূগোল আৰু জীৱবিজ্ঞানৰ জ্ঞান একেলগে ব্যৱহাৰ কৰে।

2. পৰিৱেশৰ প্ৰভাৱৰ অধ্যয়ন: জলবায়ু, মাটি, পানী আৰু ভূ-প্ৰকৃতিয়ে জীৱৰ বিতৰণত কেনেদৰে প্ৰভাৱ পেলায়, সেয়া অধ্যয়ন কৰে।

3. স্থান আৰু সময়ৰ অধ্যয়ন: জীৱৰ বিতৰণৰ বৰ্তমানৰ অৱস্থাৰ লগতে অতীতৰ বিতৰণ আৰু সময়ৰ লগে লগে হোৱা পৰিৱৰ্তনো অধ্যয়ন কৰে।

4. মানুহ আৰু জীৱমণ্ডলৰ সম্পৰ্ক: বন ধ্বংস, প্ৰদূষণ, কৃষিকাৰ্য আৰু নগৰীকৰণে জীৱৰ বাসস্থানত পেলোৱা প্ৰভাৱ অধ্যয়ন কৰে।

৪. জীৱভূগোলৰ প্ৰধান শাখা

জীৱভূগোলৰ দুটা প্ৰধান শাখা হৈছে—

(ক) উদ্ভিদ ভূগোল

উদ্ভিদ ভূগোলত পৃথিৱীৰ বিভিন্ন অঞ্চলত উদ্ভিদৰ বিতৰণ, বিস্তৃতি, উদ্ভিদসমাজৰ গঠন আৰু পৰিৱেশৰ সৈতে সিহঁতৰ সম্পৰ্ক অধ্যয়ন কৰা হয়।

উদাহৰণ: অসমৰ বনাঞ্চল, ৰাজস্থানৰ কাঁইটীয়া উদ্ভিদ আৰু মৰুভূমিৰ উদ্ভিদ।

(খ) প্ৰাণী ভূগোল

প্ৰাণী ভূগোলত পৃথিৱীৰ বিভিন্ন অঞ্চলত প্ৰাণীৰ বিতৰণ, বাসস্থান, বিস্তাৰ, বিৱৰ্তন আৰু পৰিৱেশৰ সৈতে সিহঁতৰ সম্পৰ্ক অধ্যয়ন কৰা হয়।

উদাহৰণ: কাজিৰঙাৰ এশিঙীয়া গঁড় আৰু মেৰু অঞ্চলৰ মেৰু ভালুক।চিত্ৰ: কাজিৰঙাৰ এশিঙীয়া গঁড়—প্ৰাণী ভূগোলৰ উদাহৰণ।

৫. জীৱভূগোলৰ পৰিসৰ

জীৱভূগোলৰ পৰিসৰ বিস্তৃত। ইয়াৰ প্ৰধান অধ্যয়নৰ বিষয়সমূহ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

১. উদ্ভিদ আৰু প্ৰাণীৰ বিতৰণ

পৃথিৱীৰ বিভিন্ন অঞ্চলত কি ধৰণৰ উদ্ভিদ আৰু প্ৰাণী পোৱা যায় আৰু সিহঁতৰ বিতৰণত কিয় পাৰ্থক্য দেখা যায়, সেই বিষয়ে অধ্যয়ন কৰা হয়।

২. জীৱ আৰু ভৌতিক পৰিৱেশৰ সম্পৰ্ক

উষ্ণতা, বৰষুণ, সূৰ্যৰ পোহৰ, মাটি আৰু পানীৰ দৰে কাৰকে জীৱৰ বৃদ্ধি, জীৱনধাৰণ আৰু বিতৰণত কেনেদৰে প্ৰভাৱ পেলায়, সেই বিষয়ে অধ্যয়ন কৰা হয়।

৩. জীৱৰ বিস্তাৰ আৰু বিৱৰ্তন

জীৱসমূহে কেনেদৰে নতুন অঞ্চললৈ বিস্তাৰ লাভ কৰে, সময়ৰ লগে লগে কেনেদৰে পৰিৱৰ্তিত হয় আৰু কিছুমান প্ৰজাতি কিয় বিলুপ্ত হয়, সেইবোৰ অধ্যয়ন কৰা হয়।

৪. জীৱসমাজৰ অধ্যয়ন

বনাঞ্চল, তৃণভূমি, জলাশয় আৰু অন্যান্য বাসস্থানত থকা উদ্ভিদ, প্ৰাণী আৰু অণুজীৱৰ সমষ্টি আৰু সিহঁতৰ মাজৰ সম্পৰ্ক অধ্যয়ন কৰা হয়।

৫. জীৱমণ্ডল আৰু পৰিস্থিতিতন্ত্ৰ

জীৱমণ্ডলৰ বিভিন্ন অংশত জীৱীয় উপাদান, অজীৱীয় উপাদান আৰু শক্তিৰ মাজত থকা সম্পৰ্ক অধ্যয়ন কৰা হয়।

৬. মানুহৰ কাৰ্যকলাপৰ প্ৰভাৱ

বন ধ্বংস, প্ৰদূষণ, কৃষিকাৰ্য, নগৰীকৰণ আৰু জলবায়ু পৰিৱৰ্তনে জীৱৰ বিতৰণ আৰু বাসস্থানত কেনে প্ৰভাৱ পেলায়, তাৰ অধ্যয়ন কৰা হয়।

৭. জীৱবৈচিত্ৰ্য আৰু সংৰক্ষণ

জীৱৰ বিভিন্নতা, বিপন্ন প্ৰজাতি, প্ৰাকৃতিক বাসস্থানৰ সুৰক্ষা আৰু জীৱবৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণৰ উপায় অধ্যয়ন কৰা হয়।

৬. জীৱভূগোলৰ গুৰুত্ব

1. জীৱৰ বিতৰণ আৰু তাৰ কাৰণ বুজাত সহায় কৰে।
2. জীৱ আৰু প্ৰাকৃতিক পৰিৱেশৰ মাজৰ সম্পৰ্ক ব্যাখ্যা কৰে।
3. বিপন্ন উদ্ভিদ আৰু প্ৰাণী সংৰক্ষণত সহায় কৰে।
4. বনাঞ্চল আৰু প্ৰাকৃতিক সম্পদৰ সঠিক ব্যৱস্থাপনাত সহায় কৰে।
5. পৰিৱেশৰ পৰিৱৰ্তনে জীৱজগতৰ ওপৰত পেলোৱা প্ৰভাৱ বুজাত সহায় কৰে।

৭. উপসংহাৰ

জীৱভূগোল ভৌতিক ভূগোল আৰু জীৱবিজ্ঞানৰ মাজত সংযোগ স্থাপন কৰা এক গুৰুত্বপূৰ্ণ শাখা। ইয়াৰ জৰিয়তে উদ্ভিদ, প্ৰাণী আৰু অন্যান্য জীৱৰ বিতৰণ, সেই বিতৰণৰ কাৰণ আৰু পৰিৱেশৰ সৈতে সিহঁতৰ সম্পৰ্কৰ বিষয়ে জ্ঞান লাভ কৰা যায়। বৰ্তমান সময়ত জীৱবৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ আৰু পৰিৱেশৰ ভাৰসাম্য ৰক্ষাৰ ক্ষেত্ৰতো জীৱভূগোলৰ গুৰুত্ব যথেষ্ট।

চমু পুনৰালোচনা

প্ৰশ্ন	উত্তৰ
জীৱভূগোল কি?	জীৱৰ বিতৰণ আৰু পৰিৱেশৰ সৈতে ইয়াৰ সম্পৰ্কৰ অধ্যয়ন।
জীৱভূগোলৰ দুটা প্ৰধান শাখা কি?	উদ্ভিদ ভূগোল আৰু প্ৰাণী ভূগোল।
স্থানিক বিতৰণ বুলিলে কি বুজা?	কোনো অঞ্চলত জীৱৰ বিস্তৃতি।
কালিক বিতৰণ বুলিলে কি বুজা?	সময়ৰ লগে লগে জীৱৰ বিতৰণৰ পৰিৱৰ্তন।
জীৱভূগোলৰ এটা গুৰুত্ব লিখা।	জীৱবৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণত সহায় কৰে।